
AVRUPA'DA ADALETE KİŞİ BAŞINA 60 EURO

06.10.2016

06.10.2016

DW.de

Avrupa devletleri adalet sistemlerine kişi başına ortalama 60 euro harcıyor. Mahkemelerin işletiminde özel sektöre başvuru yükselişte. Kadın hakim sayısı da artıyor. Türkiye birçok alanda Avrupa ortalamasının altında.

Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonu (CEPEJ) tarafından adaletin etkinliği ve kalitesi hakkında bugün açıklanan istatistik raporunda, Avrupa Konseyi üyesi devletlerin, ekonomik krize rağmen 2010 yılından bu yana adalet sistemine ayırdıkları bütçenin artış gösterdiği not edildi. Bu artışın 2010-2012 döneminde yüzde 7,1, 2012-2014 döneminde ise yüzde 8,58 olarak kaydedildiği belirtildi.

Adalet sistemine ayrılan bütçe

CEPEJ raporuna göre refah düzeyi yüksek ülkeler adalet için daha fazla harcama yapıyor. 2014 yılında Avrupa genelinde adalet sistemine kişi başına en fazla bütçe ayıran ülke 219 euro ile İsviçre oldu. İsviçreyi sırasıyla Birleşik Krallık-Kuzey İrlanda (144 euro), Lüksemburg (139 euro) ve Hollanda (122 euro) izledi. En az pay ayıran ülkeler ise Moldova (8 euro), Ukrayna ve Arnavutluk (8 euro) olarak kaydedildi. İstatistikler Türkiye'nin aynı yıl adalet sistemine kişi başına 21 euro harcadığını gösteriyor. Türkiye için bu rakam 2012 yılında 18 euro olarak kaydedilmişti.

CEPEJ, Avrupa genelinde adalet sistemine ayrılan bütçe kişi başına ortalama 60 euro olsa da ortanca (medyan) değer 45 euro olduğuna işaret ediyor. CEPEJ'in bağlı olduğu Avrupa Konseyine üye 47 ülkenin yarısının kişi başına yaptığı harcama 45 euro eşliğinin altında. Sadece 5 Avrupa devletinin bütçesi kişi başına 100 euro üzerinde.

Kendisini finanse eden mahkemeler

Rapora göre Avrupa'da mahkeme işletme masraflarının bir bölümünün mahkeme harçları ile karşılanmasına yönelik akım da artarak devam ediyor. Avrupa genelinde mahkeme harçları mahkeme işletme masraflarının ortalama yüzde 18'ini karşılıyor (ortanca değer yüzde 12). Bu alanda Avusturya yüzde 111'lik oranla başı çekiyor ve böylelikle kâr dahi elde ediyor. Türkiye bu alanda yüzde 51'lik oranla Avrupa ikincisi olma özelliğine sahip. Bu iki ülkeyi Malta (yüzde 43), Portekiz (yüzde 32) ve Yunanistan (yüzde 31) takip ediyor.

2014 verilerine göre Avrupa genelinde 100 bin kişiye 1,8 mahkeme düşüyor. Hırvatistan 4,8 mahkemeye ilk, Hollanda 0,2 mahkemeye son sırada. Türkiyede ise 100 bin kişiye 0,8 mahkeme düşüyor. CEPEJ, Avrupa ülkelerinin genel olarak mahkeme sayısını azaltma, mahkemeleri daha

fazla hakim ile genişletme ve adalet sistemini uzmanlaştırma eğiliminde olduklarını belirtiyor.

Avrupa genelinde eğilim daha fazla hakimli daha büyük mahkemeler olsa da 2012-2014 dönemi dikkate alındığında profesyonel hakim oranında yüzde 2,1 oranında gerileme kaydedildiği görülüyor. Avrupada 2014 sonu verilerine göre 100 bin kişiye ortalama 21 (ortanca değer 18) profesyonel hakim düşüyor. Bu oran Monakoda 95, Slovenyada 45, Hırvatistanda ise 41. Birleşik Krallık ve İrlandada bu rakam sadece 3. Bu iki ülkede profesyonel olmayan hakim sayısı daha fazla. Türkiyede ise 100 bin kişiye 11 hakim ile Avrupa ortalamasının altında yer alıyor.

Avrupada kadın hakim sayısı da yükselişte. Hatta Avrupa genelinde ilk derece mahkemelerdeki kadın hakim oranı yüzde 51e ulaşmış durumda. Ancak ikinci derece ve yüksek yargıda erkek egemenliği devam ediyor. Ermenistan, Azerbaycan, İrlanda ve Türkiye gibi ülkelerde erkek hakim oranı kadın hakimlerin üstünde.

En çok İskoç hakim kazanıyor

Avrupada en iyi maaş alan hakimler İskoçyada. Bir İskoç hakimın kariyer başında yıllık ortalama brüt maaşı 168 bin 57 euro. En az maaş hakimler ise 6 bin 758 euro ile Moldovada. Türkiyede bir hakim ise kariyer başında yılda ortalama 21 bin 108 euro brüt maaş alıyor. Bu alanda Avrupa ortalaması 52 bin euro (ortanca değer 38 bin 130 euro).

Yüksek mahkemelerde ise ilk sıra yıllık ortalama brüt 295 bin euro ile İsviçreli hakimlerin. Son sırada 10 bin 884 euro ile Moldav hakimler geliyor. Türkiye'de yüksek mahkeme hakimlerinin yıllık ortalama brüt maaşı 42 bin 828 euro. Avrupa genelinde ise ortalama 95 bin 856 euro (ortanca değer 67 bin 549 euro).

Avrupada hakim sayısı azalırken savcı sayısı artıyor. 2014 sonu itibarıyla Avrupa genelinde 100 bin kişiye ortalama 11 savcı düşüyor (ortanca değer 10). Bu alanda 100 bin kişiye 31 savcı ile Ukrayna başı çekiyor. Baltık ülkeleri, Rusya ve Bulgaristanda da bu oran 20'nin üstünde. İrlanda (2), Malta (3), İtalya (3) ve Fransa (3) ise en alt sıradalar. Türkiye de 100 bin kişiye 7 savcı ile sıralamanın altında yer alıyor.

Avrupa devletlerinin adalet sisteminde bilgisayar ekipmanlarına yaptıkları yatırım da artışta. Enformasyon teknolojilerinin bazı alanlarda adalet sisteminin etkinliğini arttırdığı belirtilse de bilgisayar ekipmanları ile kaydedilen pozitif neticeler arasındaki ilişki henüz net olarak ispat edilebilmiş değil. Almanya, Avusturya ve Çek Cumhuriyeti, adalet sisteminde bilgisayar ekipmanları konusunda önde gelen ülkeler. Arnavutluk, İzlanda ve Kıbrıs son sıradalar. Türkiye ise Avrupa ortalamasının üstünde yer alıyor.

CEPEJ, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından Eylül 2002 tarihinde kuruldu. Adalet teşkilatı ile ilgili mevcut Avrupa Konseyi araçlarının etkili bir şekilde kullanılmasını teşvik etmek, adalet sistemi kullanıcılarının ihtiyaçlarını dikkate alacak mahkemelerle ilgili kamu politikalarının oluşumunu sağlamak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine müracaat edilmeden önce üye devletlere etkili çözümler önermek ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6'ncı maddesinden kaynaklanan ihlalleri önlemek suretiyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önündeki dava yığılmasının azaltılmasına yardım etmek misyonuyla hareket ediyor. Bu hedef temelinde Avrupa devletlerinin adalet sistemleri konusunda her iki yılda bir kapsamlı istatistik raporu yayımlıyor.

Kayhan Karaca / Strasbourg

Kaynak/Source: